

AHIRET

<https://www.youtube.com/watch?v=70Z0SahNIHs>

Sorular:

1. Hangi duygular ahiretin varlığını ispatlar?
2. Ahiret inancının insane faydaları nelerdir?
3. Peygamber Efendimiz (SAV) hangi olay üzerine Hz. Omere'e "İstemez misin ya Ömer dünya onların ahiret bizim olsun" diyor?

Ahiretin Varlığı

Ahiret hayatının mahiyeti ve ahiretteki durumlar, duygular ötesi ve gayba ait konular olduğu için, gözlem ve deneye dayanan pozitif bilimlerle ve akılla açıklanamaz. Bu konuda tek bilgi kaynağı vahiydir. Kur'an'da ve sahih hadislerde ne haber verilmişse onunla yetinilir. Bunun ötesinde aklî bir yoruma gidilemez. Çünkü ahiretteki durumlar dünyadakine benzemez. Aralarında isim benzerliğinden başka bir benzerlik yoktur. Mesela "İsrafil sura üfürecek, insanların amelleri tartılacak, herkesin defteri ortaya çıkacak" denildiği zaman, hatıra dünyada bilinen bir alet, bir terazi, kağıttan yapılmış bir defter gelmemelidir. Bunların gerçek şeklini ve iç yüzünü ancak Allah bilir. Onların varlığına inanılmalı, mahiyetleri konusunda ise yorum yapılmamalıdır.

İslam dini ve kutsal kitabı, ahiret inancına büyük önem vermiştir. Bu sebeple Kur'an'da, hem Mekkî hem de Medenî sürelerde, 100'den fazla terim veya deyim kullanılarak, ahiret inancı pekiştirilmeye çalışılmıştır. Kur'an'a ahiret gününden bahsetmeyen hemen hemen hiçbir süre yoktur. Kur'an, ahiret fikrini, insanın düşünce ve kalbine bazan apaçık delillerle, bazan da örnekler vermek suretiyle yerleştirmeyi amaçlamıştır. Ahiret hayatından söz eden çok sayıda manası apaçık ayetler ile sahih hadisler, ahiretin varlığını ispat eden, bu konuda şüpheye asla yer vermeyen naklî delillerdir.

Sağlıklı düşünebilen insan aklı, kendisinde bulunan adalet, sorumluluk, ebedîlik ve sonsuzluk duygusu ile, insanın başı boş ve amaçsız yaratılmadığı fikrinden hareketle, ahiret hayatının varlığını tabii bir şekilde kabul eder. Çeşitli Kur'an ayetleri bu hususlara açıklık getirmektedir:

1. İnsandaki adalet duygusu, ahirete inanmayı zorunlu kılar. Biz, yüce Allah'ın mutlak ve sonsuz adaletine, inanırız. Bilindiği gibi bu dünyada herkes işlediği suçun cezasını tam anlamıyla çekmemekte, birtakım haksızlıklar meydana gelmektedir. Ahirette ise durum böyle olmayacak, hiçbir şey gizli kalmayacak, hak yerini bulacak, Allah mutlak adaleti ile kötülerini cezalandıracak, iyileri de mükafatlandıracaktır. Şu ayet iyileri kötülerini bir tutmanın ilahî adalete uymayacağını ortaya koymaktadır: "Yoksa kötülük işleyenler ölümlerinde ve sağlıklarında kendilerini, inanıp iyi ameller işleyen kimseler ile bir mi tutacağımızı sandılar? Ne kötü hüküm veriyorlar? Allah gökleri ve yeri yerli yerince yaratmıştır. Böylece herkes kazancına göre karşılık görür. Onlara haksızlık edilmez" (el-Casiye 45/21-22). İyi ile kötünün, zalim ile mazlumun hesaplarının görüleceği o gün Kur'an'da "din günü, ceza ve mükafat günü" diye nitelendirilmiş, bu terimin geçtiği Fatiha süresi beş vakit namazın her rek'atında okunarak, ahiret inancı ve adalet duygusu sürekli canlı tutulmuştur.

2. İnsandaki sorumluluk duygusu da ahirete inanmayı zorunlu kılar. Yüce Allah insanı, iyi ile kötüyü, doğru ile yanlış, hayır ile şerri ayırt eden ve seçen bir varlık olarak yaratmış, bu

seçiminden dolayı da sorumlu tutmuştur. İnsanın belli davranışlarından sorumlu olması bu sorumluluğunun karşılığını göreceği bir hayatı ve yurdu gerekli kılmaktadır. Bir ayette şöyle buyrulur: "Göğü, yeri ve ikisi arasındaki şeyleri biz boş yere yaratmadık. Bu, inkar edenlerin zannıdır. Vay o inkar edenlerin ateşteki haline! Yoksa biz, iman edip de iyi işler yapanları, yeryüzünde bozgunculuk yapanlar gibi mi tutacağız? Veya (Allah'tan) korkanları yoldan çıkanlar gibi mi sayacağız" (Sad 38/27-28).

3. İnsandaki sonsuzluk ve ebedilik duygusu, ahirete inanmayı gerekli kılar. İnsanlık tarihi ile ilgili olarak, değişik alanlarda yapılan incelemeler, insanda bir ebedilik ve sonsuzluk duygusunun varlığını göstermiştir. Vatanından ayrı kalmış fakat yurduna dönmek isteyen bir garip yolcu olduğu duygusu, insanda onu ebedî hayat inancına hazır tutan, yaratılıştan bir özelliktir. Bununla birlikte, dünya hayatına aşırı tutkunlukları yüzünden, ahiret inancına karşı çıkan ve bütün varlık gayelerini geçici dünya yaşantısına hapseden insanlar da olagelmıştır. Kur'an "Hayat ancak bu dünyada yaşadığımızdır, ölürüz ve yaşarız. Bizi tüketip bitiren ancak ve ancak zamandır" diyenlerin, ger çek bir bilgiye dayanmadıklarını ifade ederek, inkarcıları ve ahireti yalanlayanları mahkum etmiş (el-Mü'minün 23/33-37), bu konudaki ölümsüz gerçeği şöyle hatırlatmıştır: "De ki: Allah sizi diriltir, sonra öldürür. Sonra sizi şüphe götürmeyen kıyamet gününde bir araya toplar. Fakat insanların çoğu bilmezler. Göklerin ve yerin mülkü Allah'ındır. Kıyametin kopacağı gün var ya, işte o gün batıla sapanlar hüsrana uğrayacaklardır" (el-Casiye 45/26-27).

4. İnsanın başı boş ve amaçsız yaratılmayışı da ahirete inanmayı gerektirir. Kur'an'da da ifade edildiği gibi insan boş yere ve amaçsız yaratılmamıştır. O, yaratılış gayesini gerçekleştirmek, yeryüzünde halife olmak, ancak kulluk etmek için yaratılmıştır. Öyleyse o bu görevleri yerine getirmekle yükümlüdür. Getirirse ahirette karşılığını da görecektir. Bir ayette şöyle buyrulur: "Sizi sadece boş yere yarattığımızı ve sizin hakikaten huzurumuza geri getirilmeyeceğinizi mi sandınız? Mutlak hakim ve hak olan Allah çok yücedir. O'ndan başka ilah yoktur. O, yüce Arş'ın sahibidir" (el-Mü'minün 23/115-116).

AHIRETE İMANIN DAVRANISLARA ETKİSİ:

1. **Ahirete iman herşeyden önce insana bir hedef ve yön verir.**

Yaratılıştaki gaye, hikmet ve hedefi öğretir. Bu inanca sahip olan kişilerin oluşturduğu toplum doğruluktan ayrılmaz. Kazancını doğru yerlerde arar. Hileye, aldatma ve rüşvete yaklaşmaz. Kendi hakkını bildiği gibi başkalarının hakkını da gözeterek kimseye haksızlık yapmaz.

2. **Bu inanca sahip kişi, dini ve dünyevi görevlerini eksiksiz yerine getirir.**

Çünkü mükafat ve ceza gününün varlığına inanarak herkesin bu dünyada yaptıklarının hesabını Allah'ın huzurunda vereceğini bilir. Bu inanç, insanların kalbinde barış duygularının gelişmesine yol açar. Barış duygusu ile adalet gerçekleştirilir. Adalet duygusuna sahip olan insan da kendisini mutlak adaletin gerçekleşeceği kıyamet gününe tam anlamıyla hazır duruma getirir.

3. Bu inanç kişilerin ümitlerini yeniler. Acılarını hafifletir.

Hayat boyu karşılaştığı zorluklara katlanmasını sağlar. Ahirete iman, insanı hayır işlemeye, kötülüklerden kaçınmaya ve üstünlükleri benimsemeye yöneltir. Ahirete inanan kişi, son nefesini verme anında geçmişini düşünür, yaptığı hayırlı işlerden dolayı huzur duyar. Çünkü ölüm onun için bir yok oluş değil, sonsuz bir yaşamın başlangıcıdır. Ahiret inancı dünya yaşamına aşırı bağlılığı önler. Başkalarına karşı iyilik etme fikrini geliştirir.

4. Ahirete iman insanda tam bir sorumluluk duygusu getirir.

Hukuki ve Ahlaki yönden çok önemli bir yaptırım olur. Her insanın başına bir polis veya asker dikemeyeceğimize göre ahirette hesap verme duygusu insanların kendi kendilerini kontrol etmelerini sağlar. Toplumda şiddet ve terör olayları azalır. İşlemiş olduğu her hareketin, söylemiş olduğu her sözün kaydedildiğine ve mutlaka ahirette onun hesabını vereceğine inanan kimse, daha dikkatli hareket etmek, konuştuğu sözlerin kötü ve gönül kırıcı olmamasına özen gösterir.

Unutmamız gereken bir husus, cennet ve cehennem bu dünyada kazanılacaktır.

Bu yüzden dünya ahiretin tarlasıdır. Dünya tarlasına ne ekilirse ahirette de o biçilir. Onun için her insan ölüm gelmeden önce aklını kullanıp dünyanın değerini bilmelidir. İnsan dünyaya bir kez gelir ve ölüncüye kadar ne yapabilmiş ise onu azık olarak ahirete götürür. İyilik yapmış olan, gittiği yerde o iyiliğin sevap ve ödülünü bulur. Kötülük yapanlar da onun cezasını görürler. Bu yüzden ahirette yiyeceğimiz azığı şimdiden iyi hazırlamaya çalışmalı ve ahirete yarayacak hayırlı işler yapmalıyız.

Ahireti kazanmak için dünyayı hor görmemiz ve kötülememiz gerekmez.

Elbette ki dünya hayatı ahiretin yanında daha kısadır. Göz açıp kapanıncaya kadar geçer. İnsanlara verdiği mutluluk sınırlıdır. Fakat kazanmak istediğimiz ahiretin yolu bu dünyadan geçer. Bu yüzden her insanın bu dünyayı elde etmeye çalışması gerekecektir. Gerçek müslüman hiç ölmeyecekmiş gibi bu dünya için, yarın ölecekmiş gibi de ahiret için çalışır. Ahireti kazanacağım diye dünyayı ve nimetlerini terketmemeli, dünyayı kazanacağım diye ahiret için hazırlık yapmayı ihmal etmemelidir. Ne dünya için ahireti, ne de ahiret için dünyayı terketmelidir. Her ikisine de eşit ağırlık vererek hem bu dünyayı hem de ahireti kazanmaya çalışmalıdır. Böylece dünya-ahiret dengesini kurmalıdır.

5. Ahirete inanan insanlar huzurlu ve mutludurlar.

Çünkü ahirette vereceği hesabın korkusuyla, dünyada kimseye zulüm ve kötülük yapmazlar. İnsanları sever ve yardım ederler. Aç gözlü olmazlar, kötülük düşünmezler. Allah'ın hoşnutluğu ve rızasını kazanmak ve cennetle ödüllendirilmek için sürekli iyilik yaparlar. Ahirete inanan kişi kendisine verilen görevi eksiksiz ve zamanında yapmaya çalışır. Çünkü yapmadığı takdirde bunun hesabını ahirette vereceğini bilir. Kendisine bir şey emanet edildiğinde ona ihanet etmez.

Güven duyulan bir insan olur. Başkalarının malına, canına, namusuna , hakkına ve hürriyetine zarar vermez. Böyle kimselerin oluşturduğu toplumda karşılıklı sevgi, saygı, ve güven olduğu gibi huzur ve mutluluk da olur. Ahiret inancı, kişilerin birbiriyle yardımlaşmalarını, birlik, beraberlik ve dayanışma içerisinde olmalarına katkıda bulunur. İnsan daima iyiyi, ve doğruyu araştırır. Hazıra konmayı, kısa yollardan haksız kazançlar elde etmeyi düşünmez. Dinin emir ve yasaklarından, güzel ahlakın kurallarından ayrılmaz. Kimseye kötülük etmez, zarar vermez. Zamanını ve kendisine verilen nimetleri boşa harcamaz. Aklını, bilgisini ve gücünü israf ederek kötüye kullanmaz. Düzenli ve huzurlu olur. İnsanlara saygılı ve merhametli olur.

AHIRETE İMAN NEDİR ?

ÂHİRETE İMAN

"Son" ve "Sonra Olan" anlamında Arapça bir kelime olan "Âhiret", "Âhir" kelimesinin müennes (dişi) şeklidir. Lügatte "Evvel" kelimesinin zıddı olarak kullanılır. İslâm literatüründe bu kelime "Öbür Dünya" manasında kullanılmıştır. Dünya, canlıların yaşadığı evvelki âlem, ahiret ise son âlemdir. Bu kelimeler bazen "dâr=yurt" kelimesiyle birlikte kullanılır (el-Ankebût, 29/64), Dâr-ı Dünya ve Dâr-ı Ahiret gibi. Bazen de tek başına kullanılır (el-Bakara, 2/220). Dünya, yakın ikamet yeri; Ahiret, son ikamet mahallidir.

Allah'ı Teâlâ, içinde yaşadığımız bu Dünya'yı ve üzerindeki bütün varlıkları geçici bir zaman için yaratmıştır. Bir gün dünya ve dünyadaki bütün insanlar, canlı ve cansız varlıklar yok olacaktır. Dağlar, taşlar, yerler, gökler parçalanacak (el-Karia, 101/4-5), Allah'tan başka tüm âlem son bulacaktır (er-Rahman, 55/27). Bu hâdiselerin meydana geldiği günü Kur'an, "zelzele saati" (el-Hacc, 22/2) ve "Kıyamet Günü"* (el-Kiyâme, 75/-1) diye adlandırır. Kıyamet Günü'nden sonra Allah'ın takdir ettiği bir zamanda insanlar yeniden hayat bularak kabirlerinden kaldırılacak ve "Mahşer"* denilen düz bir sahada (el-Hicr, 15/25), hesabı süratle gören Allah'ın (Âli İmrân, 3/19) huzurunda, dünyada yaptıklarının hesabını (el-Hakka, 69/19, 37) vermek üzere toplanacaklardır (el-Casiye, 45/26). Hesapların görülmesinden sonra bir kısım insanlar iyilikleri nedeniyle Cennet'e, diğerleri ise, inkâr ve kötülükleri nedeniyle Cehennem'e gideceklerdir. İşte bu yeni hayatın başlayacağı günden itibaren, bitmez tükenmez bir halde devam edecek olan âleme "Ahiret Alemi" denir.

Bütün semâvi dinlerde olduğu gibi en son ve en mükemmel din (el-Mâide, 5/3) olan İslâm'a göre, meydana geleceği ayet (el-Bakara, 2/4) ve hadisle (Tecrîd-i Sarih, 47 nolu hadis) ve bütün ümmetin fikir birliği ile kesin olan ahiret gününe inanmak, imanın şartı olarak farzdır.

Ahiret Günü denilince;

1- Bu âlemin hepsinin yok olması ve hayatın tamamıyla sona ermesi.

2- Ahiret hayatının başlaması.

Ahiret hâdiseleri denilince de;

a) Canlılar için ahiret hayatının mukaddimesi olan ölüm, berzah âlemi, kabir hayatı.

b) Sûra üfürülmesi ve herkesin tekrar dirilerek kabirlerden kalkıp mahşer meydanında toplanması.

c) Dünya'da iyilik veya kötülük cinsinden yapılan işlerin kaydedildiği amel defterinin sahiplerine okutulması.

d) İyilik ve kötülüklerin tartıldığı mizan (terazi)'nin kurulup amellerin tartılması.

e) Bütün insanların üzerinden geçmeleri mecburî olan Sırat köprüsünden geçiş.

f) İmanlı ve ameli iyi olanların gideceği Cennet

g) İmansız ve ameli kötü olanların gideceği Cehennem

i) Peygamberimizin, seçkin müminlerle başında bulunduğu Kevser Havzı

h) Peygamberimizin müminlere şefaati, gibi hadiseler hatıra gelir. İşte bütün bunlar, Ahirete iman konusu içinde ele alınması gereken konulardır. Kesin nasslarla sabit olan bu hususlara inanmak, imanın şartlarındandır. Bunlardan birini inkâr ise, ahireti inkâr demektir.

Kur'an, Ahiret âlemini ayrıca "Din Günü " (el-Fatiha, 1/3) ve "Gayb Âlemi" (el-Bakara, 2/3) olarak isimlendirir .

Gözden kaybolan şeye gayb dendiği gibi, duyularla idrak edilemeyen, insan bilgisi dışında kalan şeye de gayb denir. Bir şeyin gayb olması Allah'a göre değil, insanlara göredir. Çünkü Allah'tan gizli kalan hiçbir şey olamaz. O, gayb ve şehâdet âlemini bilir (el-Haşr, 59/22). Kur'an'a göre varlıklar iki kısımdır: Gayb âlemini meydana getiren; görülmeyen ve idrak edilemeyen varlıklar ve şehâdet âlemini meydana getiren; görülüp, idrak edilen varlıklar. Gayb âlemine ait varlıklar da iki kısımdır:

1- **Bir kısmının delili yoktur.** Varlığını ancak Allah bilir, duyularla idraki mümkün değildir. "Gaybın anahtarları Onun yanındadır, onları Ondan başkası bilemez." (el-En'âm, 6/59)

2- **Bir kısım varlıklar da idrak edilemez ancak varlıkları delillerle anlaşılabilir.** Allah'ın sıfatları, Ahiret, Cennet, Cehennem ve Melekler gibi. Bu tür gayb haberleri peygamberlere vahiy yoluyla bildirilir. Onlar da ümmetlerine bildirirler. Müminler, kendilerine vahiy yoluyla bildirilen 'gayb'a ait haberlere inanmak mecburiyetindedirler. Mümin zaten inanan insan demektir. Bu haberlere inanmamak ise küfürdür. Ahiret de gayb haberlerinden olup inanılması zaruri olan vahye dayalı bir haberdir.

Hayatının başlangıç ve sonu olmayan ancak Allah'tır. Bu âlemin de bir gün yok olacağı muhakkaktır. Sonradan meydana geldiği bilinen bu âlem üzerindeki değişiklikler, zamanla insan, hayvan, bitkiler ve bütün varlıkların ölmesi ve yok olması, depremler vs. bu âlemin tamamının bir gün yok olacağına delilleridir. Bu tür hâdiseler insan iradesinin ve gücünün dışında olan hâdiselerdir.

Başlangıcı itibariyle yoktan var olduğunu kabul ettiğimiz bu âlemin, yok olduktan sonra tekrar yaratılması akla aykırı değildir. Çünkü onu yoktan yaratan Allah, onu helâk ettikten sonra tekrar yaratmaya elbette kadirdir. İnsan da öldükten sonra tekrar, Allah'ın izniyle dirilecektir.

Kur'an'da tekrar dirilmeye dair pek çok ayet vardır:

"Mahlûkatı ilkin yaratıp, sonra (kıyamette) onu diriltecek olan O'dur, ki bu (öldükten sonra diriltme, ilk yaratıştan) O'na daha kolaydır..." (er-Rûm, 30/27). "Ey Resulüm, de ki: Onları ilk defa yaratan diriltir ve O, her yaratılanı hakkıyla bilir." (Yâsin, 36/79). Bu ayetler, mahlûkatı ilk yaratanın, onları tekrar dirilteceğini ifade etmektedir.

İnsanların, hayvanların ve diğer canlıların uyumaları ve tekrar uyanmaları, öldükten sonra dirilmeye bir benzetmedir: "Odur ki geceleyin sizi öldürür (gibi uyutur), gündüzün ne işlediğinizi bilir; sonra belirlenmiş süre geçirilip tamamlansın diye gündüzün sizi diriltir. Sonra dönüşünüz O'na dır; sonra (O, dünyada) yaptıklarınızı size haber verecektir." (el-En'âm, 6/60).

Kur'an-ı Kerim , kuraklık ve mevsim nedeniyle ölü hale gelen ve hayatı tamamen sönen toprağın, yağmurla veya sulanarak eski haline dönüşünü ve bereketlenmesini de, öldükten sonra dirilmeye delil göstererek şöyle buyuruyor: "O'nun ayetlerinden biri de (şudur): Sen, toprağı, boynu bükük (kupkuru) görürsün. Onun üzerine suyu döktüğümüz zaman titretir ve kabarır. Onu diriltir (Allah), elbette ölüleri de diriltir. O, her şeye kadirdir." (Fussilet, 41/39).

El-Hacc, 22/5-6 ayetinde öldükten sonra dirilme konusunda şüphede olanların dikkatlerini, yaratılışlarının safhalarına çekerek, bu ifâdelerin altında tekrar diriltimenin imkânını ortaya koymaktadır.

Âlemlerin yaratılışı, insanların yeniden dirilmelerine delil gösterilir:

"Elbette gökleri ve yeri yaratmak, insanları (öldükten sonra) yaratmaktan daha büyüktür. Fakat insanların çoğu bilmezler." (el-Mümin, 40/57; en-Naziât, 79/27, 33; Yâsin, 36/79, 81).

İnsanın boşuna yaratılmadığını (el-Müminûn, 23/115); başıboş terkedilmediğini, (el-Kiyâme, 75/36) her nefsin ölümü tadacağını, inanan ve iyi amellerde bulunan kişilerin

mükâfatlandırılması ve kâfirlerin de cezalandırılması için tekrar diriltileceklerini bildiren (Âli İmrân, 3/185; Yunus, 10/4; el-Leyl, 92/4, 11) ayetler de, ahiret hayatının birer delilidirler.

Mahlûkâtın, ölüp yok olduktan sonra tekrar dirilmelerindeki hikmet, mükelleflerin bu dünyada iradeleriyle kazandıklarının karşılığını görmeleridir. Çünkü bu dünya kazanç ve amel dünyasıdır.

Öbür dünya ise, yapılanların karşılığının görüleceği yerdir (Âli İmrân, 3/185) .

İnsanlar bu dünyada rızıklarında, işlerinde, ecellerinde, mutluluk ve mutsuzluklarında çok farklı bir yaşayış içindedirler. Kimi zalim, kimi mazlum, kimi iyi, kimi hasta, bir kısmı zengin, bir kısmı fakir, bir kısmı üstün, bir kısmı zelildir. Kimisi iyilik yapar, kimisi kötülük. Şayet ölüp de tekrar dirilmeyecek olsalardı, iyilik yapanlar mükâfat, kötülük yapanlar da ceza görmemiş olurlardı. Bu ise Allah'ın adâletine aykırı olurdu. Bundan dolayı Allah tekrar dirilmeyi ve cezayı yaratmıştır; "İnkâr edenler, kat'iyen diriltilmeyeceklerini sandılar. De ki: "Hayır, Rabbim hakkı için mutlaka diriltileceksiniz, sonra yaptıklarınız size haber verilecektir. Bu, Allah'a göre kolaydır." (et-Teğabun, 64/7, ayrıca en-Nahl, 16/30-40).

Ahirete iman, kâinatta meydana gelecek olan korkunç inkılâbın kesin olduğunu kabul etmektir. Bu dünya hayatı tamamıyla son bulup, başka bir hayat başlayacaktır. Bu âleme iman, İslâm inancını meydana getiren altı esastan birisidir. Mümin, imanı ve Kur'an ahlâkı ile ahlâklanmasının neticesini ahirette göreceğine, Allah'ın lûtfuna nâil olacağına yakînen inandığı için ölüm ve âhiret hayatı, onu tedirgin etmezken; hayatını küfür ve isyanla, zulüm ve haksızlıkla geçiren kâfir, asî ve zalim ise ölümü ve ölümden sonraki ahiret hayatını istemez (el-Bakara, 2/95; Âli İmrân, 3/56; el-İsrâ, 17/10; ez-Zümer, 39/26, 45).

Hz. Ali ahireti inkâr eden birisine şöyle demişti: "Benim dediğim olursa sonunda sen zararlı çıkarsın. Fakat senin dediğin olursa, ben zararlı çıkmam. "

Ahiret inancı, insana ilerleme ve gelişme yolunda büyük bir güç kazandıran mükemmel bir inanç türüdür. Cenâb-ı Hakk şöyle buyurur: "Her kim inarak ahireti ister ve onun için gerektiği şekilde çalışırsa, onun emeği mükâfatla karşılır." (el-İsrâ, 17/19). İnsan hayatı ile dünyanın varlığı, ancak sonunda bütün yapılanların sorgulanacağı bir ahiret hayatının olmasıyla bir anlam kazanır. Aksi takdirde hayatın ve dünyanın hiçbir anlamı olmadan insanın hayatına tam bir nihilizm hakim olacaktır. Bu da insanların büyük bir bunalıma ve ümitsizliğe sürüklenmesine yol açar. Ahirete iman insana sonsuzluğun yolunu açarken ölümü de en ince teferruatına kadar açıklayarak bir son olmadığını bildirmektedir. Ölüm yeni bir hayatın başlangıcı demektir. Ahiret inancıyla insanın bu dünyadaki hayatına bir anlam veriliyor. Ayrıca insanın yaşayışı da büyük bir disiplin altına alınmış oluyor. Zira ahirete iman insana büyük bir sorumluluk duygusu vermekte ve ilerde çekileceği büyük hesap gününe göre hayatını ve diğer insanlarla ilişkilerini sağlam bir karakter ve temele dayandırıyor. İnsan dünya hayatında yaptığı bütün amellerinin karşılığını o gün görecek. "Kim zerre miktarı iyilik yaparsa onu görecek ve kim zerre miktarı kötülük yaparsa karşılığını görecek. " (Zilzâl, 99/7-8). Böylece ahirete iman insana büyük bir ümid

kaynağı olduğu gibi onu adâlete ve sonsuzluğa inandırır. Bu da adil, dürüst ve sağlam bir toplumun oluşmasını sağlar.

Kur'an, inanan ve inanmayanların ahiret hayatını özetle şöyle izah eder: "Sûr'a birinci üfleme üflendiği, arz ve dağlar yerlerinden kaldırılıp bir çarpışla birbirine çarpıldığı (ve hepsi darmadağın) olduğu zaman, işte o gün o vak'a olmuştur. Gök yarılmıştır, o gün o, zayıflamış, sarkmıştır. Melekler de onun kenarlarındadır. O gün Rabb'inin tahtını (arşını), bunların da üstünde sekiz (melek) taşımaktadır. O gün (hesap için Allah'a) arz olunursunuz. Sizden hiçbir sır gizli kalmaz. Kitabı sağından verilen: "Alın kitabımı okuyun " der, "Ben hesabımla karşılaşacağımı sezmiştim zaten. " Artık o, memnun edici bir hayat içindedir. Yüksek bir bahçede, devşirmesi kolay (meyveleri yakın). ' 'Geçmiş günlerde yaptığınız işlerden ötürü (bugün) afiyetle yiyin, için. " Kitabı sol tarafından verilen ise der ki: "Keşke bana kitabım verilmeseydi. Şu hesabımı hiç görmemiş olsaydım. Keşke (ölüm işimi) bitirmiş olsaydı. Malım bana hiçbir fayda vermedi. Gücüm (saltanatım) benden yok olup gitti (hiçbir şeyim kalmadı). (Yüce Allah, Cehennem'in muhafızlarına emreder): "Tutun onu, bağlayın onu, sonra Cehennem'e sallayın onu. Sonra uzunluğu yetmiş arşın olan zincire vurun onu. Çünkü o, yüce Allah'a inanmıyordu, yoksulu doyurmaya ön ayak olmuyordu. Bugün onun için candan bir dost yoktur. İrinden başka yiyecek yoktur. Onu (bile bile) hata işleyenden başkası yemez." (el-Hakka 69/13-37).

Yukarda çizilen manzara inanan ve inanmayan kişinin ahiret hayatını veciz bir şekilde ortaya koymaktadır. İnanan için müjde, inanmayan için korku kaynağı olan bu âlem, onu idrak eden her akıl sahibinin kendi dünyasını, fikir ve yaşayış biçimini, Allah'ın arzu ettiği biçimde intizama koymasına en büyük etkendir. Herkesin toplandığı ve kazandığı kendisine tastamam verildiği (Âli İmrân, 3/25-30; el-Câsiye, 45/28; Kâf, 50/44; et-Teğâbûn, 64/9), kimsenin kimseden cezasına karşılık bir şey ödeyemediği (el-Bakara, 2/48, 123) ana, baba, evlâd, dost herkesin kendi başlarının derdine düşerek ve hak talep edilmesi endişesiyle birbirinden kaçtığı (Abese, 80/34-37), dünyada iken inanç ve amelleri nisbetinde bazı yüzlerin ak, bazı yüzlerin de kara olduğu (Abese, 80/38-42; Âli İmrân, 3/106-107) o ceza gününde insanların makam, mevki, zenginlik, tahsil gibi insanlarca meziyet kabul edilen hiçbir özelliklerine aldırış edilmeksizin, kulların yaptıklarına göre hak tecelli eder. "Ey inananlar, Allah'tan korkun ve kişi, yarın için ne (yapıp) gönderdiğine baksın. Allah'tan korkun; ve Allah, yaptıklarınızı haber almaktadır" (el-Haşr, 59/18).

Kabir Hayatı

Dünya hayatından sonra, ahiret hayatından da önce fakat ahiret hayatı içinde ele alınması gereken bir başka hayat daha vardır ki o da kabir hayatı veya "Âlem-i Berzah" denilen hayattır. Berzah, asıl manasında iki şey arasında bulunan engel, ayırıcı sınır demektir. Bu kelime Kur'an'ın "el-Mü'minûn, 23/100; er-Rahmân, 55/20; el-Furkan, 25/53" ayetlerinde "iki şey arasındaki engel" manasında kullanılmıştır.

Râgıp, el-Müfredât adlı eserinde şöyle der: "Berzah; ahirette insan ile yüksek menzillere ulaşması arasındaki engeldir. Bu kelime, el-Beled, 90/11 ayetindeki "el-Akabe" kelimesine işarettir. Ayetin meâli şöyledir: "Fakat o, (hedefe varmak, yapılan iyiliklere teşekkür etmek için) sarp yokuşu geçemedi." Ayette bildirilen engeli ise ancak sâlihler asabilir. Berzah'ın ölüm ile kıyâmet arasındaki engel olduğu da söylenir.

İnsan için üç hayat vardır:

1. **Dünya hayatı:** Ruhun cesetle birlikte yaşadığı içinde bulunduğumuz hayat.

2. **Berzah hayatı:** Ruh, dünyada iken içinde bulunduğu cesetten ayrılmış, azab yahutta nimet içinde müstakil hale gelmiştir.
3. **Ahiret hayatı:** Ruhların dünyada iken içinde oldukları cesetlere dönmeleri ile meydana gelen son hayat. Görüldüğü gibi Berzah hayatı, birinci hayat ile ikinci hayat arasındadır. Dünya hayatı çalışma, Ahiret hayatı ise çalışmanın karşılığını görme hayatıdır. Bu ikisi arasındaki hayat da, beklemekten ibaret olan Berzah hayatıdır (Âli İmrân, 3/185).

Ölüm anında, ruhlar cesetten ayrılırken rahmet veya azab melekleri vasıtasıyla onlara, hallerine uygun durumlar gösterilir:

"Melekler, o kâfirlerin yüzlerine ve arkalarına vura vura: "Tadın Cehennem azabını. " diyerek canlarını alırken bir görmeliydin..." (el-Enfâl, 8/50, el-En'âm, 6/93-94). Ayetlerde bildirilen azab, ölüm anında kâfir ve günahkârlara yapılan azaptır.

Ahmed İbn Hanbel'in Müsned'inde (IV/288, 397) yer alan rivayetlere göre Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur: "Mümin kul, dünyadan ayrılmak üzere ve ahirete yöneldiği anda ona semadan beyaz yüzlü melekler iner. Yüzleri sanki güneş gibidir. Yanlarında Cennet kefenlerinden ve kokularından vardır. Onun görebileceği yere otururlar. Ölüm meleği gelir, baş tarafına oturur ve şöyle der: "Ey güzel ruh, çık ve Rabb'in rızasına ve mağfiretine gel. " O da, ağızdan damlayan bir damla gibi çıkar. Kâfir kul dünyadan ayrılmak ve ahirete yönelmek üzere olunca, yanında kaba bir elbise olan siyah yüzlü bir melek gelir, onun görebileceği bir yerde oturur, şöyle der: "Ey çirkin ruh, haydi çık, Rabb'inin öfkesine ve gazabına gel. Ruh cesedden korkarak ve güçlüğüyle ayrılır."

Ölümden sonra berzah âleminin ikinci makamı olan kabir hayatı başlar. Kabirde ilk zamanlarda ruh cesetle birlikte bulunurlar, beraber azab ve mükâfat görürler. Daha sonra ruh cesetten ayrılır ve müstakil olur. Peygamberimiz (s.a.s.)'in ifadesine göre; "Kabir ya Cennet bahçelerinden bir bahçe, yahut Cehennem çukurlarından bir çukurdur. " (Tirmîzî, Kıyâme, 26). Ruhun cesetle birlikte kabirde azap ve mükâfat görmesinin bir benzeri, hepimizin zaman zaman gördüğümüz acı veya tatlı rüyalar ki kişi kendisini sonsuz nimetler veya azap içinde görür de bunlar ancak uyanmakla sona erer.

Kabir hayatı hakkında Peygamberimiz (s.a.s.) şöyle buyuruyor: "Ölüm meleği Mümin kulun ruhunu aldığı zaman melekler onu, göz açıp kapayacak kadar ölüm meleğinin elinde bırakmazlar. Onu alır, bu kefene koyarlar. Ondandır, yeryüzünde bulunan mis kokusu gibi bir koku çıkar. Onu melekler arasından geçirirken: "Bu güzel ruh nedir?" derler. Dünyada iken söylenen en güzel ismini söyleyerek: "Falan oğlu falandır" derler. Dünya semasına ulaşınca kadar çıkarırlar. Nihâyet Cenâb-ı Allah: "Kulumu 'İlliyyine' yazınız. " buyurur. Bu, Cennet'in en yüksek derecesidir. "Ben onu yeryüzündeki cesedine iade edeceğim." İki melek yanına gelir ve: "Rabbim kimdir?" derler. Ruh:

"Rabbim Allah'tır. " der. Onlar:

"Dinin nedir?" derler. Mümin ruh:

"Dinim İslâm 'dır. " der. Onlar:

"Bunları sana bildiren nedir?" derler. O da:

"Allah'ın kitabını okudum, ona inandım ve tasdik ettim" der.

Bunun üzerine semadan bir ses gelir:

"Kulum doğru söyledi. Cennet'te makamını hazırlayınız. Onun için Cennet'ten bir kapı açınız.

der. " (et-Terğîb ve't-Terhîb, III 369)'teki bir hadiste kâfir kulun ruhunun berzah hayatı hakkında Peygamber Efendimiz (s.a.s.) şöyle buyurmaktadır: "Ölüm meleği kâfir kulun ruhunu aldığı

zaman, melekler bu ruhu onun elinde göz açıp kapayıncaya kadar bırakmazlar. Onu hemen kalın bir elbiseye koyarlar. Ondan yer yüzünde bulunan leş kokusu gibi bir koku çıkar. Onu semaya yükseltirler. Meleklerin yanından geçerken: "Bu kötü ruh kimindir?" derler. Melekler, en kötü ismini söyleyerek: "Falan oğlu falandır." derler. Onun için semanın kapısını açmasını isterler, fakat açmazlar." Bu esnada Peygamberimiz (s.a.s.) şu ayeti okudu: "Onlara gök kapıları açılmaz (ruhları göğe yükselmez) ve deve iğnenin deliğinden geçinceye kadar (hiçbir zaman) Cennet'e giremezler." (el-A'raf, 7/40). Allah: "Onun kitabını en aşağı makama yazınız" der. Sonra onun ruhu uzaklaştırılır. Peygamberimiz (s.a.s.) sonra şu ayeti okudu: "...Kim Allah'a ortak koşarsa o, sanki gökten düşmüş de kendisini kuş yapıyor veya rüzgâr onu uzak bir yere sürüklüyor gibidir." (el-Hacc, 22/31). Ruhu cesede iade olunur da iki melek (Münker ve Nekir) gelir, yanına oturur ve:

"Rabbin kimdir?" derler. O da:

"Şey şey, bilmiyorum," der. Onlar:

"Dinin nedir?" derler, o da:

"Şey şey, bilmiyorum," der. Onlar:

"Size kim peygamber olarak gönderildi? Peygamberiniz kimdir?" derler:

"Şey şey, bilmiyorum," der. Bunun üzerine semadan bir ses

"Yalan söyledi, Cehennem'deki yerini hazırlayınız." der. Onun için Cehennem'e bir kapı açarlar. Cehennem'in harareti ve kokusu gelir, kabri daralır ve onu sıkıştırır. Çirkin yüzlü ve kötü elbiseli bir adam gelir ve ona şöyle der:

"Sana yazıklar olsun, va'd olunduğun gün işte bu gündür. " Kâfir ruh ona:

"Sen kimsin? Çirkin yüz kötülük getirdi," der. O da:

"Ben senin çirkin amelinim" der. Bunun üzerine:

"Rabbim, kıyameti koparma." der. Sonra kör, sağır, dilsiz ve elinde balyoz olan birisi gelir.

Elindeki bu balyozu bir dağa vursa toprak olur, ona bir vurur, toprak oluverir. Sonra onu Allah eski haline getirir, tekrar bir daha vurur. Öyle bir çılgılık atar ki insanlar ve cinlerden başka her şey duyar. "

Ruh, kabirde sorulan suallere verdiği cevaplara göre ya İlliyyîne ya da Siccîn'e gönderilir. Burada, yeniden diriltilecekleri güne kadar emaneten dururlar. Yeniden dirilme gününde ise Allah'ın emri ile tekrar cesetlere girerler. İyi, kötü, bütün ruhların kendi kabirleriyle alâkaları vardır. Bu alâka ile ziyaretçilerini tanır. Nimetlerin lezzetlerini, yahutta cehennem'in acısını yanlarında hissederler. Şehidlerin ruhları ise yeşil kuşlar gibi Cennet'lerde otlar ve Arş'ın altında asılı bulunan kandillere sığınır, (en-Nisâ, 4/169) Ayette Allah yolunda öldürülen şehidlerin, gerçekte, ölü olmadıkları, Allah katında Cennet nimetleriyle rızıklandırıldıkları bildirilmektedir. Ayrıca şehid ruhlarının, Cennet'te kendilerine yapılan ikramlar nedeniyle, bir daha Allah yolunda öldürülebilme için ruhlarının cesetlerine iade edilmesini istedikleri bildirilmektedir. {Salih-i Müslim, VI, 38; Elmalılı Hamdi Yazır, Hak Dili Kur'an Dili, II, 1229).

Kıyametin Kopması

Ahret hayatı, insanın ölümü ile başlarsa da, genel manada Kıyamet hadisesi ile başlar.

Kıyametin ne zaman kopacağını Allah'tan başka, peygamberler de dahil hiç kimse bilmez, (el-Mülk, 67/26). Bilgisi Allah'a ait olmakla birlikte, Kıyametin kopmasına yakın zamanlarda bir takım alâmetler meydana gelir. İnanmayanlar için ihtar mahiyetinde Allah şöyle buyurur:

"(İnanmayanlar, Kıyamet) saat(in)in, ansızın kendilerine gelip çatmasından başka neyi bekliyorlar? İşte onun alâmetler(inden sayılan âhir zaman Peygamber)'i gelmiştir."

(Muhammed, 47/18). Kıyametin en büyük alâmeti Hz. Muhammed'in peygamber olarak gönderilmesidir. Ondan sonra artık başka peygamber gönderilmeyecektir. O, peygamberlerin sonuncusudur (el-Ahzâb, 33/40). İşte bu, dünya hayatının sonunun yaklaştığına en büyük alâmettir. Hz. Peygamber de: "Ben gönderildiğimde Kıyamet şu iki parmağımın birbirine yaklaştığı gibi yaklaşmıştır. " (Buhârî, VI, 206; Müslim, Terc. Davudoğlu, VIII, 208) buyurmuştur. Kur'an ayın ikiye bölünmesini de Kıyamet alâmetlerinden saymıştır:

"Kıyamet yaklaştı, ay ikiye bölündü..." (el-Kamer, 54/1-3). Bu hadise, Peygamber zamanında ondan mûcize isteyen müşriklerin isteği üzerine, Peygamber'in elinin işaretleriyle ayın ikiye bölünmesi şeklinde meydana gelmiştir. Bu hâdise üzerine de meâlini verdiğimiz ayet nâzil olmuştur. İslâm bilginlerinden bir kısmı da "Kıyamet yaklaştı, ay bölünecek..." şeklinde gelecek zaman kipiyle mana vermişlerdir. Her iki manada da özellikle Kıyamet'in yaklaştığı vurgulanmaktadır.

İsrâiloğulları'na peygamber olarak gönderilen Hz. İsa tebliğ görevindeki tüm gayretlerine rağmen, sayılabilecek kadar az bir cemaat ona iman etmiş, buna mukabil düşmanlarının kendisini öldürme tuzaklarıyla karşılaşmıştır. Ne var ki Allah, düşmanların kurduğu tuzaklarını başlarına geçirmiş, peygamberini de zatına yükseltmiştir. (Âli İmrân, 3/54-55; en-Nisâ, 4/157-158). Şu anda hayatta olarak bulunduğu mevkii Allah'ın ilminde olan Hz. İsa, Kıyamet'e yakın zamanda tekrar dünyaya gelecek ve yaşadığı sürece Hz. Muhammed'in getirdiği şerâat üzere yaşayacaktır. Hz. İsa'nın tekrar dünyaya dönüşü, Kıyamet alâmetlerindedir. "O (İsa'nın gelmesi), Kıyametin kopacağına gösterir bir ilimdir..." (ez-Zuhruf, 43/61).

Kıyamete yakın zamanda, şu anda gördüklerimize benzemeyen şekilde, Kur'an'ın "dâbbe" diye ifade ettiği bir hayvan ortaya çıkacaktır: "O söz (Kıyamet ve azap günü), başlarına geldiği zaman (kıyamet alâmetlerinin vukûu başladığı zaman) onlara yerden bir dâbbe (canlı) çıkarırız; onlara insanların, ayetlerimize içtenlikle inanmadıklarını söyler." (en-Neml, 27/82). (Dâbbe hakkında geniş malûmat için bk. Elmalılı Hamdi Yazır, a.g.e., V, 370). "Dâbbetü'l-Arz"* diye isimlendirilen bu hâdisenin meydana gelişi, Kıyamet vaktinin yaklaştığına dair bir alâmettir.

Ye'cüc ve Me'cüc* seddinin açılması ve yeryüzünde fesâdın yayılması da Kur'an'da zikredilen Kıyamet alâmetlerindedir: "Nihâyet Ye'cüc ve Me'cüc (sedleri) açıldığı zaman onlar her tepeden (dünyaya) saldırırlar. Artık gerçek va'd (Kıyamet) yaklaşmıştır. İnkâr edenlerin gözleri birden donup kalır... " (el-Enbiya, 21/96-97).

Bu alâmetler, Kur'an'da bildirilenlerdir. Hadisle bildirilenlere gelince, onlar da Allah'ın vahyine dayanır. Müslim'in Huzeyfe ibn Useyd el-Gifârî'den rivayet ettiği bir hadiste Huzeyfe şöyle buyurmuştur: "Biz aramızda müzakerelerde bulunduğumuz bir esnada Hz. Peygamber (s.a.s.) yanımıza geldi ve: "Neyi müzakere ediyorsunuz?" dedi. 'Kıyamet'i dediler. Şöyle cevap verdi: "On türlü alâmeti görmediğiniz sürece Kıyamet kopmaz. Bunlar, Duman, Deccâl, Dâbbetü'l Arz, Güneşin batıdan doğması, Meryem oğlu İsa'nın inmesi, Ye'cüc ve Me'cüc ile doğudan, batıdan ve Arap yarımadasından bir yerin batması, son olarak da Yemen 'de bir ateşin çıkmasıdır. " (Müslim, Terc. VIII, 179; Buhârî, Cihad, 94 vd.; Müslim, iman, 248, Zekât 60, Fiten, 17- 18; Ebû Dâvud, Melâhim, 12, Fiten, 1; Tirmîzî, Zühd, 24).

Kıyamet'in büyük alâmetlerinden öyleleri vardır ki, onlar görüldükten sonra artık tövbeler kabul olunmayacaktır.

"(İnanmak için) illâ meleklerin gelmesini yahut Rabb'inin gelmesini ya da Rabb'inin bazı ayetlerinin gelmesini mi bekliyorlar? Ama Rabb'inin bazı (Kıyamet) işaretleri geldiği gün, daha

önce inanmamış, ya da imanında bir hayır kazanmamış olan kimseye, artık inanması, bir fayda sağlamaz. De ki: "Bekleyin, biz de beklemekteyiz." (el-En'âm, 6/158).

Ebû Hüreyre'den rivayet olunan bir hadiste Peygamberimiz (s.a.s.) şöyle buyuruyor: "Üç alâmet vardır ki, bunlar çıktığı zaman, daha önce iman etmiş yahut ta imanında hayır kazanmış olmadıkça hiçbir kimseye imanı fayda vermez: Güneşin batıdan doğması, Deccâl'in görülmesi ve Dâbbetü'l-Arz'ın zuhuru." (Buhârî, II, 132; Müslim Terc., I, 95-96).

Kıyametin bu büyük alâmetlerinin dışında Hz. Peygamber'in hadisleriyle sabit olan birçok hâdiseler de Kıyamet'in küçük alâmetleri olarak kabul edilmiştir: **Davaları bir olan iki Müslüman topluluğun birbirleriyle harp yapması** (Müslim, Terc., V III, 170), **'herc', öldürme olaylarının çoğalması** (Müslim, Terc., VIII, 171). Karanlık geceler gibi olan fitnelerin çoğalması, müslümanlarla yahudilerin savaşıp, müslümanların onları öldürünceye kadar mücadele etmeleri ve yahudilerin de taşların ve ağaçların arkasına saklanması, 'Gargat ağacından' başka bütün taş ve ağaçların: "Ey müslüman, Ey Allah'ın kulu, yahudi arkamdadır, gel onu öldür" demesi, Hicaz topraklarında bir ateşin çıkıp, Basra'daki develerin boyunlarını aydınlatması, Kahtan'dan bir adamın çıkıp insanları asâsı ile sevketmesi, Fırat nehri altından bir dağ haline gelip, ondan alabilmek için insanların birbirleriyle harp etmesi, cariyenin efendisini doğurması; ayağı yalın, çıplak fakir koyun çobanlarının bina yapmada birbiriyle yarış yapmaları vs. gibi olaylar Kıyamet'in küçük alâmetleri olarak sayılmıştır (Buhârî, Tecrid, IX, 73; Tirmizî, Birr, 25; Fiten, 2; el-Lü'lüü ve'l-Mercân, III, 305, 306-307; et-Tâc, I, 25).

Allah, bu kâinatın yıkılıp, birinci hayatın sona ermesini istediği zaman İsrâfil adındaki meleğe 'sûr'a bir kere üfürmesini emredecek, o da bir kere üfurecektir. Kâinatın hepsi bu derin gürültü ile sarsılıp, birbirine bağlı olan varlıkların düzeni bozulur, irtibat çözülür, korkunç bir zelzele meydana gelir, dağlar atılır, pamuk gibi dağılır, gökyüzündeki yıldızlar, gezeğenler ve güneş arasındaki ahenk yok olur, şimdi mevcut olan çekim kanunu iptal olur. Güneşin ayın ve yıldızların ziyası gider, gökyüzündeki bütün gezeğenler yörüngelerinden çıkar ve âlemin tamamı Allah'ın yaratmasından önceki hale döner. Bütün bu olaylar, Allah'ın indirdiği vahiy ile bilinmektedir (bk. el-Hacc, 22/1-2; el-Karia, 101/1-5; el-Mearic, 70/8-15; Zilzal, 99/1-3; İnfitar, 82/1-5; Tekvir, 81/1-6; Vâkıa, 56/1-6).

İkinci hayatın tanınması ve anlaşılması, insan aklının kavrayacağı bir şey değildir. İnsan akli ancak bu hayatta olanları ve bu kâinatta bulunanları kavrar. Bunun içindir ki, ikinci hayatın tanınması, Allah'ın kitabında bildirdiği haberler ve Resulü'nün anlatmalarına dayanır. Ayet ve hadislerden elde edilen bilgilere göre, İkinci hayat, İsrâfil'in 'sûr'a üflemesiyle bu âlemin yok olmasından kırk yıl geçtikten sonra başlayacaktır.

O hayatın günleri ve ayları bu hayatın günleri ve ayları gibi midir, yoksa başka bir ay ve gün müdür?. Bunu bilemiyoruz. Bu, zaman geçtikten sonra gökten yağmur inecek, cesetler bitki gibi toprağın altından bitecektir. Bu iş, yağmur suyu ile her insanın kuyruk sokumunda bulunan küçük kemik vasıtasıyla meydana gelecektir. İkinci yaratılış tamamlanıp gelişme ikmâl olduğu, cesetlerin heykelleri toprağın altında tamamlanarak hiçbir eksiği kalmadığı zaman onlara ruh verilir. Bu cesetlere hayat girer, hareket etmeye başlarlar. Ölüm meleğinin bu dünyada almış olduğu ruhları Allah her insana iade eder. Bu ruhlardan bazıları, sahibinin iman ehli ve amel-i sâlih sahibi oldukları için güzel ve temiz ruhlardır. Bunlar ulvi âlemde muhafaza edilmişlerdir. Bazıları ise, küfür sahibi ve günahkâr kişilerin ruhlardır, bunlar çirkin ruhlardır, süflî âlemde kalmışlardır. Bu ruhlar, buldukları yerden cesetlerine gelirler, sonra Allah'ın görevlendirdiği bir melek: "Yerinizden kalkınız, Rabb'inize dönünüz" diye seslenir. Onlar bu sesi işitirler ve icabet

ederler. Yer açılır, kabirlerinden mahşere gitmek için canlı olarak kalkarlar (el-Hakka, 69/13-18; Kâf, 50/41-44, el-Kamer, 54/6-8; el-Meâric, 70/41-44; el-Âdiyât, 100/9-10).

İkinci defa dirildikten sonra bütün mahlûkâtın bir sahada toplanmasına "Haşr" denir. Bu toplanma, dünyada yaptıklarından dolayı aralarında hüküm verilmesi içindir. İnsanlar kabirlerinden canlı olarak kalktıktan sonra ilk defa yaratıldıkları gibi tekrar hayata döndürüleceklerdir: "Mahkukatı ilk yaratmağa başladığımız gibi, yine onu öldükten sonra iade edeceğiz..." (el-Enbiya, 21/104). Hz. Peygamber (s.a.s.): "Kıyamet gününde insanlar çıplak, sünnet olmamış ve yalın ayak olarak (mahşer meydanına) geleceklerdir. " der. Hz. Âişe: "Ey Allah'ın Resulü, kadın ve erkeklerin hepsi bir arada olunca birbirlerine bakmazlar mı?" diye sorunca Peygamberimiz(s.a.s.): "Ey Âişe, o gün, insanların birbirlerine bakamayacakları kadar durum şiddetlidir. " buyurarak "haşr" için toplanan insanların düştükleri sıkıntıyı dile getirmektedir (Müslim, Cennet, 56). Muttakî, mücrim ve kâfirlerin haşrolunmaları hakkında Kur'an şöyle der:

"Takva sahiplerini heyet halinde Rahman(ın huzuruna) topladığımız gün, suçluları da susuz olarak Cehennem'e sürdüğümüz (gün) " (Meryem, 19/85-86).

"O gün 'sûr'a üflenir ve o gün suçluları (yüzleri kapkara, gözleri) gömgök (kör bir durumda) toplarız. " (Tâhâ, 20/103).

"...Kıyamet günü onları (kâfirleri), yüzü koyun, kör, dilsiz ve sağır bir halde süreriz. Varacakları yer Cehennem'dir... " (el-İsrâ, 17/97; Tâhâ, 20/124).

İnsanların, hesap vermek üzere toplandıkları Mahşer günü güneş, insanların başları üzerine iyice yaklaşır, sıcaklık çok şiddetlenir. Ve insanlar, günahları nisbetinde tere batarlar. Bir kısmı topuklarına kadar, bir kısmı diz kapağına, bir kısmı göbeğine ve bir kısmı da ağzına kadar tere batar (Müslim, 8/135; Buhârî, 6/137). Hararetin en şiddetli olduğu bu günde, adil devlet reisi, gönlü mescidlere bağlı genç, sadakayı gizli veren cömert, güzel bir kadının zina davetini Allah'tan korkusu nedeniyle kabul etmeyen muttakî, sevgileri Allah için olan iki dost, Allah'a ibadetle büyüyen genç ve تنها yerde Allah'ı zikrederek gözleri yaşla dolup taşan insanı Allah, lütfuyla Arş'ının gölgesinde gölgelendirecektir (Buhârî, Ezân, 36; Hudud, 19).

İnsanlar, Rabb'larının huzurunda haşrolunup toplandıklarında ve beklemenin zorluğu, korkunun şiddeti nedeniyle yorgunluk son haddine ulaştığında insanlar, ruhlarının temizliği ve kirliliğine göre Yüce Allah'ın kendilerine hükmetmesini beklemeye başlarlar:

"Peygamberler (şahidlik edecekleri) vakit için getirildiği zaman: Ertelenmiş oldukları güne, yani hüküm gününe. Hüküm gününün ne olduğunu sen nereden bileceksin? Yalanlayanların vay haline o gün." (el-Mürselât, 77/11-15). Bugün haklı ile haksızın, iyi ile kötünün, zalim ile mazlumun, inanan ile inanmayanın ayrıldığı fasıl günüdür. Özür ve kurtuluş fidyelerinin kabul edilmediği (Hadid, 57/15; el-Bakara, 2/254) dillerin konuşmadığı bu günde (el-Bakara, 2/255) ancak kendilerine, insanlar için şefâat etme izni verilenler konuşabilir. İnsanlar Âdem, Nuh, İbrâhim, Mûsa, İsâ peygamberlere, kendilerine şefâat etmeleri için giderler. Onlar bu konuda özür beyan edince bu defa Hz. Muhammed'e gelirler. Peygamberimiz (s.a.s.) Rabb'inin huzurunda secdeye kapanarak ona hamdeder, ümmeti için şefâat diler. Rabb'i kendisine: "Başını kaldır ve iste, ne istersen verilecektir, şefâat et, şefâatin kabul edilecektir" deyinceye kadar secdede kalır. Ümmetine şefâat diler. Ümmetinden hesabı olmayanlar Cennet'e girerler.

HASRİN İSPATI-1 (10. SOZ- 29.SOZ)

Haşrin kelime anlamı toplanmak, bir yere birikmek, demektir. Kıyametten sonra Cenab-ı Hak bütün insanları diriltip bir meydanda toplayacaktır. İşte haşir meydanı burasıdır. Burada defterler verilecek, hesaplar görülecek, cennetlik ve cehennemlikler belli olacaktır.

Kur'anı Kerim haşri ispat konusunda yaşadığımız dünyadan örnekler verir. Dünyadaki toplanmalar dağılmalar, ölümler doğumlar haşre ispat olarak gösterilir. Şu yaşadığımız dünyada bir taraftan doğanlar ve diğer taraftan ölenler, büyük toplanmalar ve dağılmalar adeta büyük bir haşre hazırlıktır.

Bir taraftan kainattaki varlıkların sahip olduğu kapasite ve gayeleri açısından bakıldığında bir dengesizlik görülebilir. Yaratılmış mevcudatın ne kadar çok çeşitli olduğu ve bu mevcudatın dünyadaki gayelerini incelersek bir dengesizlik olduğunu görürüz. Buradan anlaşılır ki, yaratılmışlar sadece dünya için yaratılmamıştır. Onların asıl gayelerinin ahirete yönelik olduğunu anlarız.

İnsanı bu kadar mükemmel yaratan, ona halifelik gibi yüce bir makam veren, melekleri kendisine secde ettiren Allah, hiç mümkün değildir ki insana ahiret hayatını vermesin. Ahiret hayatı insanın vazifelerinin gayesi olduğu gibi, konumunun da bir gereğidir.

Haşir meselesi öyle sağlam bir hakikattir ki, yer küreyi yerinden kaldıracak, kırıp atacak bir kuvvet o hakikatı sarsamaz. Zira o hakikatı Cenab-ı Hak bütün esma ve sıfatının iktizası ile tesbit ediyor. Resul-i Ekrem'in bütün mucizeleri ve delilleri haşri destekliyor. Kur'an-ı Hakîm dile getirdiği bütün gerçekler ve ayetlerle onu isbat ediyor. Şu gördüğümüz kâinattaki bütün işleyiş ve bütün olaylar haşrin olacağına şehadet ediyor.

Kainattaki her şey bir taraftan yüce Yaratıcıya işaret ettiği gibi, bir taraftan da haşre işaret eder. Mesela, insanın en güzel şekilde yaratılması, yüce Yaratıcıyı gösterdiği gibi, diğer taraftan da bu kadar güzel yaratılmış ve çeşitli kabiliyetlerle donatılan insanın kısa bir sürede hayatının sona ermesi haşre işaret eder. Bu kadar güzel yaratılmış insanlar sadece şu kısa dünya hayatı için yaratılmış olamaz.

Bir saatin dakika ve saniyeleri başladığı yere tekrar dönerler ve devirlerini tamamlarlar. Bu dünyada bir gün veya bir sene içerisinde pek çok kıyamet ve haşirleri görebiliriz. Mesela sonbaharda ve kışda ölen bitkiler, baharda tekrar dirilirler. Her sene bu devir sürer gider. Bu dünyanın da bir kıyameti ve haşri olacaktır.

Dünya bir imtihandır. İnsanlar bu dünyaya imtihan için gönderilmiştir. Bu imtihan iyiyi kötüden ayıracaktır. Bu imtihanın sonucunda iyiler mükafaatını alacak, kötüler cezasını çekecektir. Ahiret bu dünyada yapılanların karşılığının verileceği, hakiki adaletin yerine geleceği bir alemdir.

Ahiretin ispatı için kullanılabilircek per çok delil vardır. Bunlardan bazılarını zikredeceğiz:

1- Bu dünyada iyilik yapanlar karşılığını göremiyor ve kötülük yapanlar cezalarını çekmeden ölüyorlar. İyilerin mükafat göreceği ve kötülerin ceza çekeceği bir dünya olmalıdır.

2- Bu dünyada pek çok zalim insan var, haksızlık yapan ve diğer insanlara eziyet edenler var. Bu arada eza çeken, sıkıntı çeken, açlık çeken başka insanlar var. Halbuki bu dünyayı Yaratan Allah sonsuz merhamet ve kerem sahibidir. Böyle bir Zat haksızlıklara ve zulümlere izin vermeyecektir. Bütün bunların karşılığının verileceği bir alem olmalıdır.

3- Bu dünyada zalim, facir, gaddar insanlar gayet refah ve rahatla; mazlum ve mütedeyyin adamlar gayet zahmet ve zillet ile ömür geçiriyorlar. Sonra ölüm gelir, ikisini eşit kılar. Yani ölümle beraber ikisi de dünyadan ayrılır. Fakat eğer ahiret yoksa ikisi arasında eşitliğin sağlanması mümkün değil. Yani mazlum olan insanlar zalimlerden hakkını bu dünyada alamıyorlar. Onların haklarını alacakları ve aralarında eşitliğin sağlanacağı bir dünya olması gerekmez mi? Halbuki adalet ve hikmet-i İlahiye, bu zulmü hiç bir cihetle kabul etmediğinden; açıkca ahirette bir araya gelip, zalim cezasını çekmeli, mazlum da mükafaatını almalıdır.

4- Cenabı Allah bu dünyada insanın nazarına bir çok nimetler ve güzellikler sunmuştur. İnsan istifadesine sunulan bu nimetlerin ve güzelliklerin pek çoğundan faydalanamıyor, onları seyredip doyamıyor. Mutlaka bunların doyasıya yaşanacağı ve insanın tatmin olacağı bir dünya olmalıdır.

5- Allah insanı şu kainat içinde, bütün yaratılmışlar içinde mükemmel ve üstün bir varlık olarak yarattı. Ona bir çok kabiliyetler ihsan etti ve kainata halife tayin etti. İnsanın özünde ebedi

yaşama duygusu olduğu gibi, ebedi hayata bir arzu ve istek vardır. Dünya hayatı onu tatmin etmiyor, bilakis dünyada acı ve elemeler içinde yaşıyor. Aynı zamanda zayıf bir tabiata sahip olan insan sığınacak bir yer ve huzur duyacağı bir dünya ister. İnsanı tatmin edecek, ona layık olan, onun huzur duyacağı yer dünya değildir. İnsanoğlu ancak ahirette huzur duyabilir ve içindeki duyguları tatmin edebilir.

6- İlk insan, ilk peygamber Hz. Ademden bu güne gelip geçen bütün peygamberler haşre ve ahiretin olacağına birer sadık şahittirler. Bu kadar peygamber, bu kadar büyük insan hep kıyametten bahsetmişler. Hiç yalan söylememiş, doğrulukları ve sadakatleri bütün insanlar tarafından tasdik edilen peygamberler hep aynı hakikati haykırmışlar. Bize bir yalancı bir konuda haber verse şüphe ederiz. İkinci ve üçüncü yalancı gelip yine aynı şeyi söylerse artık inanmaya başlarız. Sözü doğru olan bu kadar peygamber aynı hakikati söylüyorsa hiç şüphe olabilir mi?

7- Bu dünya hayatı insanların ruhunda saklı olan sınırsız kabiliyetlerin gelişmesine uygun değildir. Bu kadar kabiliyeti olan insanın bu kabiliyetlerini kullanabileceği başka alem olmalıdır. İnsanın cevheri, özü ve nitelikleri o kadar büyüktür ki, insan ahiret için yaratılmıştır. İnsanın yokluğa ve hiçliğe mahkum edilmesi mümkün değildir.

8- Dünyada insanlar her yerde, her ülkede, her kurumda her şeyin kaydı tutulur. Her şey yazılır, saklanır. Bunun sebebi ileride her şeyin değerlendirmesini yapmak, hesabını sormak ve mükafat vermek içindir. Bu dünyada en küçük şeylerin hesabı tutuluyor ve kaydediliyorsa, bu kainatların sahibi olan Allah yarattıklarıyla ilgili fotoğraf çekip kayıt tutmayacak mı? Bunların karşılığını vermeyecek midir? Bunların karşılığının olacağı bir dünya mutlaka olmalıdır.

YERYÜZÜNDE GÖRÜLEN ÖLDÜRME ve DİRİLTME HÂDİSESİ ÂHİRETİ İSBAT EDİYOR

Yeryüzünü tetkik ettiğimiz zaman, bir an olur ki, o anda herşey var olma ve dirilme havası içinde kendini gösterir. El ele, omuz omuza, diz dize, bütün mahlûkat Cenâb-ı Hakk'ın karşısında resm-i geçit vaziyeti alıyor gibi hazır vaziyet alırlar. Ağaçlar, otlar, yeşillikler ve bütün çemenzâr, formalarını takan askerler gibi, Şâhid-i Ezelî'nin karşısında boy boy dizilirler. Başka bir an olur ki, yapraklar dökülür, varlıklar enkaz haline gelir ve zemin çöl manzarası arzutmeye başlar. İlkbaharda, yeryüzünü alabildiğine cazibedarlık içinde görmemize karşılık, sonbaharda, yıkıcı, sökücü ve götürücü rüzgârların ardından, herşeyin yüzüne kül elenmiş gibi bir manzara müşâhede

ederiz. Sonbaharda çölde yürüyor gibi yürürüz. Hele kış basıp da kar düşen yerlerde, hayattan ve canlılıktan eser kalmaz gibi olur. Ağaçlar kupkuru kemik haline gelir. Otlar çürür, hayatları biter. Toprak istihâlelerle tohumları çürütür.

Fakat ilkbaharda bu enkaz yeniden canlanmaya başlar. Bir de bakarsınız, o kül üzerinde gelmiş yatan ağaçlar, zümrüt ve elmaslar gibi bütün süs ve zinetlerini takır; Şahid-i Ezelî'nin karşısında ayağa kalkarlar. Ağaçlar altında pörsümüş ve solmuş o otlar, çiçekler ve toprağın altındaki tohumlar yeniden gelişip boy gösterirler. Bütün böcekler ve sürüngenler ölüm uykusundan rahat rahat gözlerini açarlar, teneffüs edecekleri tertemiz havanın, yüzlerini okşadığını hissederler. Rızıklarını, toprağın sinesinde yeşillikler halinde stok edilmiş olarak bulurlar. Her baharda Cenâb-ı Hakk, milyonlarca mahlukat çeşidini bunun gibi diriltir ve toplar.

İşte bu umumî dirilme ve toplanma; o kadar canlı cereyan etmektedir ki, buna bakan herkes şu kanaate varır: Biz de öldükten sonra, aynen bunlar gibi, öbür âlemin baharında haşr ve neşr olacağız.

Kupkuru ağacın dalındaki bir meyveyi başıboş bırakmayan kudret, acaba kâinat ağacının meyvesi olan insanı başıboş bırakır mı? En küçük bir mahlûkun en küçük bir arzusunu yerine getiren böyle bir Zât, insan gibi en büyük bir mahlûkun en büyük arzusu olan, ebed arzusunu yerine getiremez mi? Hayır, bekâ için yaratılan ve Bâki-i Hakikî'den başkasına râzı olmayan insan, kabre konulup çürümeye terkedilemez. O yeniden ve başka bir âlemde, oraya mahsus hayatı yaşamak üzere diriltilecektir. Kur'ân-ı Kerim:

“De ki: “Yeryüzünde gezin, bakın yaratmağa nasıl başladı, sonra Allah, son yaratmayı da yapacaktır. Çünkü Allah, herşeye kâdirdir.” (Ankebût, 29/20)

“Allah'ın rahmetinin eserlerine bakın ki, nasıl yeri ölümünden sonra diriltiyor?! Şüphe yok ki, O, ölüleri de diriltecektir. O, herşeye kâdirdir” (Rûm, 30/50) diyerek bu hakikate işaret etmektedir.

Bir sahifede, milyonlarca kitabı birbirine karıştırmadan yazıp nazarımıza arz eden bir Zât, formalarını sökü� dağıttığı bir kitabı ikinci defa aynı şekilde bir araya getireceğini vaad etse, bu O'nun kudretinden uzak görülebilir mi?

Yoktan, bir makinayı icad eden sanatkâr, daha sonra bu makinayı sökü� dağıtsa ve ikinci defa aynı makinayı monte edeceğini söylese, inkâr edilebilir mi? Hiçten ve yoktan bir orduyu teşkil

edip intizam altına alan bir kumandan, efradı istirahat için dağılmış bir orduyu, bir boru sesiyle tekrar toplayabileceğini söylese, ona karşı “hayır yapamazsın” denilir mi?

İşte bu basit misaller dahi âhiretin inkârının mümkün olmadığına kanaat getirtmeğe kafi ve yeterlidir. Halbuki bunun misali üç-beş değil, üçyüzbin, belki milyonlardadır.

HASRIN ISPATI-2 (10.SOZ-29.SOZ)

HAŞİRDE RUHLARIN CESEDLERE GELMESİ, CESEDLERİN İHYASI VE İNŞASI

Bu konuda üç merhale var. Bu üç merhale üç mes'ele olarak anlatılacaktır.

Birinci Mes'ele: Ruhların cesedlerine gelmesine misal ise; Gayet muntazam bir ordunun efradı, istirahat için her tarafa dağılmış iken, yüksek sadalı bir boru sesiyle toplanmalarıdır. Evet İsrafil'in borusu olan Sur'u, ordunun borazanından geri olmadığı gibi, ebedler tarafında ve zerreler âleminde iken, ezel tarafından gelen kalkın hitabını işiten ve bu hitaba cevap veren ruhlar, elbette ordunun askerlerinden binler derece daha müsahhar ve muntazam ve mutidirler.

İkinci Mes'ele: Cesedlerin ihyasına misal ise: Çok büyük bir şehirde, şenlik bir gecede, birtek merkezden, yüzbin elektrik lambaları, adeta zamansız bir anda canlanmaları ve ışıklanmaları gibi; bütün Küre-i Arz yüzünde dahi, birtek merkezden yüz milyon lambalara nur vermek mümkündür. Madem Cenab-ı Hakk'ın elektrik gibi bir mahluku ve bir misafirhanesinde bir hizmetkârı ve bir mumdarı, Hâlikından aldığı terbiye ve intizam dersiyle bu keyfiyete mazhar oluyor. Elbette elektrik gibi binler nurani hizmetkârlarının temsil ettikleri, hikmet-i İlahiyenin muntazam kanunları dairesinde Haşr-i Azam bir anda meydana gelir.

Üçüncü Mes'ele ki, cesetlerin bir anda inşasının misali ise: Bahar mevsiminde birkaç gün zarfında bütün ağaçların bütün yaprakları, evvelki baharın aynı gibi birden mükemmel bir surette yaratılır. Yine umum ağaçların umum çiçekleri ve meyveleri ve yaprakları, geçmiş baharın mahsulatı gibi, yıldırım gibi bir sür'atle yaratılır. Hem o baharın başlangıcı olan hadsiz tohumcuklar, çekirdekler ve kökler birden beraber uyanır ve ortaya çıkarlar. Hem kemiklerden ibaret olarak ayakta duran ölümler gibi bütün ağaçların cenazeleri bir emir ile anında öldükten sonra tekrar dirilirler. Hem, küçücük hayvan taifelerinin hadsiz türleri gayet derecede san'atlı bir surette dirilir ve bilhassa sinek kabileleri toplanırlar. Bilhassa daima yüzünü, gözünü, kanadını

temizlemekle bize abdesti ve nezafeti ihtar eden ve yüzümüzü okşayan gözümüz önündeki kabileleri bir senede yayırlar. Bütün bunlar elbette kıyamette insan cesedinin yeniden yaratılacağına birer örnektirler.

AHİRET İNANCININ HAYATIMIZDAKİ ETKİLERİ

Mükemmel bir şekilde yaratılmış ve yürüyünün halifesi olma şerefine nail olmuş bir varlıktır insan. **Eğer o öldükten sonra diriltilmeyecek olsaydı, imtihan için yaratılmanın bir anlamı olmazdı.** İnsanın imtihan için yaratılması ve daha sonra kendi haline terkedilmesi gereksiz bir işle uğraşmak demektir. Cenâb-ı Hak, böyle bir abes fiili işlemekten münezze ve müberrâdır. Evet, insan öldükten sonra dirilecek ve gerçek değerini de işte o zaman bulacaktır.

Bu hakikatı şöyle de ifade edebiliriz: Cenâb-ı Hak, kainatta cemal ve kemâlini göstermek için, daima esma ve sıfatlarıyla tecellî etmektedir. Cenâb-ı Hak, her sene pek çok şeyi *“ba’sü ba’delmevt”*e mazhar edip yeniden diriltmektedir. **Şimdi hiç mümkün mü her sene en ehemmiyetsiz şeyleri yeniden diriltsin, hatta en ehemmiyetsiz çekirdekleri dahi yeni bir hayata mazhar etsin de; insan gibi çok mânâ ifade eden, önemli bir varlığa ehemmiyet vermesin..** işte bu, her işinde pek çok hikmet bulunan Cenâb-ı Hakk’ın icraatına muhaliftir. Her şeyi hikmetle yaratan ve hiç abes işlemeyen Allah (celle celâluhu), insanı bu kadar hikmetlerle donattıktan sonra, çürümeye terk eder mi?

İçtimaî hayatın nizam ve ahenk içinde yürümesinin, ailevî huzurun temin edilmesinin, her yaş ve başta ferdi huzurun sağlanmasının en güçlü ve tutarlı müeyyidesi, öldükten sonra dirilme hakikatına inanmaktadır. Evet ahiret inancının olmadığı bir yerde ferdi, kat’iyen huzur içinde olamaz. Buna, “inanmayanlar da huzur içinde olamaz” diyebiliriz. Hatta bu akîde üzerine oturtulamamış bir toplumun da huzurlu olduğu söylenemez.

Ahiret inancı, ümitli ve huzurlu bir yaşama adına çok önemli esaslardır. Bir insan ötelere ait bu mazhariyetlere inanıyorsa, hem Rabbin istediği istikamette yaşayacak hem de hep huzur içinde olacaktır. Şöyle ki, bir ferdi kalbinde öldükten sonra o dirilme inancı ve inanç çizgisinde amelleri varsa, o ferdi, ahirette ölümsüzlük içinde yeni bir gençlik kazanacak, burada inkişaf ettirdiği duyguları orada kendisine iade edilecek, Rabbi uğrunda, dünyada gösterdiği bütün ceht ve gayreti değişik değişik cennet nimetleri halinde kendisine sunulacaktır. Bu, **“Bilsin ki insan için**

kendi çalışmasından başka bir şey yoktur.” (Necm, 53/39) âyetinin tam anlamıyla zuhuru demektir.

Evet, **haşre iman ferdin biricik huzur kaynağıdır. Bu hususu çok iyi kavrayan sahabe-i kiram, yaşarken huzur içinde olmuş, ölüme giderken de sevinçle gitmişlerdir.** Meselâ; İslâm adına ciddî bir mücâdele ve kavganın verildiği esnada bir sahabi, hurma ağacının dalına dayanmış, hurma yerken birdenbire Efendimiz’in ümitle gürleyen sesi duyulur: *“Bugün kim sevabını sırf Allah’tan bekleyerek ölürse, cennete hangi kapısından dilerse girebilir.”* Bunu duyan sahabî elindeki hurmaları etrafa saçar, *“Beh beh! eğer bunların (kafirlerin) eliyle cennete gireceksem bu canıma minnet.”* der.. evet ölümü bile insana sevdiren, öldükten sonra dirilmeye inanmaktır. Ve işte bu, fert için önemli bir huzur kaynağıdır.

Öte yandan; **insanın gençlik zamanında ve hevesatının galeyânı hengâmında arzularını frenleyecek, nefesine gem vurabilecek bir şey varsa o da, öldükten sonra dirilme duygusudur.** Bu duyguyla genç, *“Hesaba çekilmezden evvel nefsinizi hesaba çekin.”* fehvâsınca nefsini hesaba çeker ve yanlış adım atmamaya gayret eder. Bu ise hem şahsın, hem ailesinin hem de toplumun rahat ve huzur içinde olması demektir.

Çocukların ölüm hadiseleri karşısında tek tesellileri, öldükten sonra dirilme inancıdır. Onlar, çevrelerindeki ölümler karşısında, *“Doğru, yakınlarımız, arkadaşlarımız, kardeşlerimiz öldüler ama Cenâb-ı Allah onları daha güzel bir yere aldı, şimdi bizden daha iyi yaşıyorlar, belki cennetin bağ ve bahçelerinde dolaşıyorlar. Cennetin ırmaklarına girip çıkıyorlar ve kevserlerinden içiyorlar”* inancıyla o zayıf ruhlarında, mukavemet kazanacak ve değişik belâlar, musibetler ve ölümlerle yüzyüze geldiklerinde mukavemet edebileceklerdir.

Gençlik için de benzeri şeyler söylenebilir. Şöyle ki; Gençlik dönemi, insanın günahlara en çok ilgi duyduğu dönemdir. Önlerine gelen ve akıllarına esen her şeyi yapmak isterler. Onların gücü, kuvveti ve serâzât keyifleri karşısında, milletin ırzı, namusu, hatta bütünlüğü daima tehlikededir. Hâlbuki bu hususların korunması hemen her sistemin temel prensibidir. **Öldükten sonra dirilme inancı, gönlünce yaşamak isteyen gençler için de frenleyici bir özelliğe sahiptir.** Bu açıdan eğer yeni bir nesil inşa etme düşünülyorsa, yapılacak ilk ve en etkili şey, onları ahirete inandırmak olmalıdır.

Hâsılı insanlara hayatı ve tabiatın güzelliklerini sevdiren, Rabbe giden yolları açan, ruhları şahlandıran, insana insanın ebediyete namzet olduğunu gösteren; Allah'a ve öldükten sonra dirilmeye inançtır. Bakınız maddî imkân ve zenginlik içerisinde bulunuyor olmalarına rağmen bugün yeryüzündeki birçok ülkede ciddî bir huzursuzluk hakim. Bazı ülkelerin nüfusunun % 60-70'i alkolik. Uyuşturucu kullanımı had safhada. Ahâksızlık ve rezalet diz boyu. Bu problemlerin kaynağı nesillerin tatmin edilemeyişi ve daima mihrap ve minber değiştirmeleridir. Ayrıca onların çare adına atmış oldukları her adım da yeni bunalımlara kapı aralamakta ve onları yeni yeni buhranlara sürüklemektedir.

Evet bir milletin huzur ve saadetini düşünenler, en başta o millete ahirete giden yolları açmalı ve gençleri, öldükten sonra dirilmeye inandırmalıdır. Bu sayede, anarşist ve dinsiz olan gençler birdenbire karıncayı ezmeyen, haşerâta ayağını basmayan, meleknümûn insanlar haline geleceklerdir. Tarih içinde öyle insanlar olmuştur ki, karıncayı, basıp öldürdüklerinden dolayı hep keffâret yolları araştırıp durmuştur. Muhasebe duygusunda bu kadar derinleşen bir insanın, ferdi, aileyi huzursuz etmesine, toplumu sarsacak problemler çıkartmasına imkan yoktur.

ASIL HEDEF AHİRETTİR

“ Kasem olsun, o gün bütün nimetlerden sorulacaksınız” (Tekasür, 102/8)

Hız. Ebu Bekir, bütün servetini Allah için harcamıştı. Halifeliği döneminde kendisine bir bardak soğuk su verildi, içti ve ardından da hıçkırığa hıçkırığa ağladı. Hatta, etrafındakileri de ağlattı. Sonra yüzünü sildi ve kendine geldi. “Seni bu derece ağlatan neydi Ya Eba Bekir?” dediler. Cevap verdi: “Bir gün Allah Resûlü (sav) ile beraberken, eliyle bir şeyleri itiyor gibiydi. Ve sanki: ‘Benden uzak dur, benden uzak dur’ diyordu. Sordum Ya Resûlallah! Birşeyleri uzaklaştırıyorsun ama ben kimseyi göremiyorum. Buyurdular ki: ‘Dünya, içindeki bütün debdebesiyle karşımda temessül etti, bana kendini kabul ettirmek istedi; ben de ona (benden uzak dur) dedim. O da bir kıyıya çekilirken; ‘Vallahi sen benden kurtulsan da, senden sonrakiler benim elimden kurtulamayacaklar’ dedi. İşte bu bir bardak su ile dünya bana kendini kabul ettirdi endişesiyle ağladım.”

Evet, o ve onun gibiler, dünya hayatının aldatan bir hayal ahiretin de inanlar için beka yurdu olduğunu çok iyi idrak etmişlerdi. Bunun içindir ki asla dünyayı kazanmayı esas gaye yapmadılar ve “ Kasem olsun, o gün bütün nimetlerden sorulacaksınız” hitabının şuuruyla yaşadılar.

İSTEDİĞİMİZ AHİRETTİR

Hz. Ömer bir gün saadet hanesini ziyaret gitmişti. İçeriye girdiğinde Resul-i Ekrem'in mübarek vücuduna yattığı hasırın izi geçmişti. Bu tablo karşısında

Hz . Ömer'in gözleri dolmuş:

-Ya Rasulullah (sav) Bizans İmparatoru, Kisra hanedanı saraylarında rahat döşeklerde yatıyor. Çevrelerinde hizmetçileri onlara hizmet etmek için sırada bekliyorlar. Halbuki onlar sadece birer devletin sultanı siz ise bütün alemlerin sultanı Kâinatın Efendisisiniz.

Rasulullah Hz. Ömer'in bu sözlerine;

-“İstemez misin ya Ömer dünya onların ahiret bizim olsun“ şeklinde karşılık verir.

Hasır üzerinde yatması onun eşsiz mütevaziliğindedir; yine içerden hasırdan başka bir şey olmaması her zaman sadeliğe önem verdiğinin güzel bir örneğidir. Zira kibir, şöhret ve gösteriş, ancak insanı ALLAH 'tan uzaklaştırmaya yarar.

Efendimiz dünya malına hiçbir zaman ehemmiyet vermemiştir. Fakat bu durum O'nun dünya malına sahip olamayışından değildir. Zira Hz. Hatice ile evlendiğinde Mekke'nin en zenginlerinden olmuş fakat bu serveti ALLAH yolunda tüketmiştir. Yine İslâmiyet yayıldıka İslam orduları zaferler kazanmış ve bu zaferlerin çoğunu Efendimiz kumanda etmiştir. Bir fikir vermesi açısından biz sadece Huneyn savaşı sonrasında elde edilen ganimete bakalım; 6000 esir, 24.000 deve, 40.000 koyun, ve yaklaşık 4,5 ton altın ve gümüş. Bu ganimet paylaşılmış sadece Ebu Süfyan'a 300 deve ve 130 kilo gümüş düşmüştür. (s.nur 1-211)

Efendimiz bu ordunun kumandanıdır ve en fazla ganimeti onun alması lazımdır. Bırakın koyunu, deveyi, esirleri sadece altın ve gümüşten kendi payına düşeni alsa bu mal onun hayatı boyunca rahat yaşamasını sağlamaya yetecektir.

Evet o, elinde olduğu hem de çok fazla olduğu halde dünya malına tenezzül etmemiş sade bir hayat yaşayarak bu dünyadan göçmüştür, zaten “Faniyi bırakıp bakiye yönelmeyi“ tam manasıyla temsil eden de O (sav) değil mi?

Soru: Kur'ân-ı Kerim, sadece dünya nimetlerini isteyen insanların ahirette nasipleri olmayacağını anlatıyor. Bu hususu nasıl anlamalıyız?

Cevap: Kur'ân-ı Kerim, pek çok âyetinde dünyaya talip olanları, ahiret nimetlerini isteyenleri ve hem dünya hem de ahiretteki hayır ve bereketten istifade yolları arayanları anlatıyor. Bu üç grup için de birer misal verebiliriz:

“Kim ahiret mahsulü isterse, onun ürünlerini fazla fazla artırırız. Kim de sırf dünya menfaati isterse ona da ondan veririz; ama ahirette onun hiç nasibi olmaz” (Şûrâ, 42/20).

“Kim dünya hayatını ve dünyanın ziynet ve şatafatını isterse, biz orada onların işlerinin karşılığını kendilerine tam tamına öderiz ve onlara dünyada asla haksızlık yapılmaz. Fakat onlar için ahirette ateşten başka bir şey yoktur. Onların dünyada yaptıkları bütün işler hatta iyilikler bile, heder olmuştur; bütün yaptıkları boşa gitmiştir” (Hûd, 11/15-16).

“Bazı kimseler ‘Ey Yüce Rabb’imiz, bize vereceğini bu dünyada ver!’ derler. Bunların ahirette nasipleri yoktur. Bazıları da, ‘Ey bizim Kerim Rabb’imiz! Bize bu dünyada da iyilik ve güzellik ver, ahirette de iyilik ve güzellikler ver ve bizi cehennem ateşinden korusun!’ derler. İşte bunlar kazandıkları şeylerin hayır ve bereketini fazlasıyla bulurlar. Allah, hesabı çok çabuk görür” (Bakara, 2/200-202).

Aslında, istenmesi ve arkasına düşülmesi gereken şey bellidir. Altmış yetmiş senelik bir ömür boyunca elde edilecek iyilik ve güzellikle, sonsuz bir hayattaki nimet ve ihsanlardan hangisinin daha çok arzu edileceği açıktır. Tabii ki, akıl ve şuuru yerinde olan bir insan, “dünyanın bin sene mes’udâne hayatı, bir saat hayatına mukabil gelmeyen cennet hayatının ve o cennet hayatının dahi bin senesi, bir saat rü’yet-i cemâline mukabil gelmeyen bir Cemîl-i Zülcelâl’in daire-i rahmeti ve mertebe-i huzuru”ndaki nimet ve ihsanlara iştiağ duyacak, ahiretteki iyilik ve güzellikleri arzulayacaktır.

Ne var ki, insan acelecidir. Peşin ücrete meyillidir. Bu meyil, bir de imansızlıkla kuvvet kazanırsa, âdemoğlu dünyanın geçici lezzetlerini hedef edinecek, onların arkasında gafilâne bir yol takip edecektir. Bir insan sadece dünyayı isteyince, Cenâb-ı Hak o kulun istediklerini bütünüyle verebilir. Fakat o insan, yalnızca dünyayı talep etmiş, ahirete ait bir arzu ve istek ortaya koymamışsa kendi fitratına ters hareket ediyor demektir. Çünkü, insanın tabiatı ahireti istemeye açıktır; bunu görmezlikten gelip bir tek dünya için dua eden kendi tabiatına ihanet etmiş olur. “İnsan ebed için yaratılmıştır, ebede mebusur ve ebedden başka hiçbir şeyle tatmin olamaz” şeklindeki vicdanî sesi duymuyor ve bu ses çizgisinde istekler ortaya koymuyorsa tabiatını seslendirmemiş, özüne yabancı düşmüş olur. Bu yanlışının bedeli de ahiretteki nasipsizliğidir.

Diğer taraftan, ahiret ve ahiret ötesi şeyler, biraz insanın kabullenmesine vâbeste hususlardır. Hani şimdilerde üç boyutlu resimler var. Onlara ilk kez bakan insan sadece düz bir sathla karşılaşılıyor, anlamsız bazı şekiller görüyor. Eğer, daha başka şeyler görebileceğine inanırsa, bakışını o sath üzerinde yoğunlaştırıyor, belli bir açı yakalıyor ve üçüncü boyuttaki şekilleri görebiliyor. Fakat sadece o sathı görme niyetiyle baksa, nazarını yalnızca düz zemine hasretse, o zemin haricinde herhangi bir şey göremiyor. Aslında, o düz sathta bir üçüncü, bir dördüncü buudu görmek mümkün olsa da, o insan bir şey göreceğine inanmadığından dolayı, onun için üçüncü buud, dördüncü buud söz konusu olmuyor ve düz sathın ötesi hep perdeli kalıyor.

Burada istidrâfî bir şey arz edeyim: Mesela, şu mekânda iyi baktığınız zaman dört buudlu görebileceğiniz şeyler vardır. Çok defa o buudları ayırt etmeye çalıştım ve o nazarla baktım; bir noktadan sonra onlarda dördüncü buudu müşahade ettim. Birinci kıt’ada görülen şeyler, daha arkada daha genişçe görülen şeyler, bir sonraki perdede de ziyadesiyle derin görülen şeyler... İşte bu görme, im’an-ı nazara ve biraz da kabule bağlıdır.

Evet, ahiret ve ahiret ötesi perdeler de bir kabul ve im’an-ı nazarla bilinir ve aşılr. Ahirete, öldükten sonra dirilmeye, mahşere, cennet ve cehenneme inanmayan insan, öbür tarafta işin hakikatini göreceği âna kadar sürekli bir berzah yaşayacaktır. Bin sene kabirde kalsa da berzahta gibi olacaktır. Ahirete inanmadığı için sürekli bir yok olma korkusu yaşayacak; orada, yok olmanın ıstırabını dünyada duyduğundan daha fazla duyacaktır. Dünyada değişik şeylerle teselli

olsa da, orada sadece ebedî yokluğu duyacak ve herhangi bir teselli kaynağı da bulamayacaktır. Daimî yok olmanın demir parmaklıkları arasında kalacaktır. O insanın itikadı ötede yokluk olarak inkişaf edecektir. Çünkü, orada itikadın, kabul ve iz'anın inkişafı mahiyetinde bir yaratma olacaktır. O insanın dünyadaki itikadı yokluk yörüngeli olduğundan dolayı, ötede de yokluk olarak inkişaf edecek ve o derin bir yokluk duyacaktır.

İşte, "İman bir mânevî tûbâ-i cennet çekirdeğini taşıyor. Küfür ise, mânevî bir zakkum-u cehennem tohumunu saklıyor" sözünü sadece dünyada imanın insana verdiği huzûât-ı nâmütenahiye (bitip tükenmez lezzet ve hazlar) ve küfrün insanın içinde hâsıl ettiği ıstırap şeklinde anlamamak lâzım. İmandaki cennet çekirdeği de, küfürdeki zakkum tohumu da bir gün inkişaf edecektir. İman bir cennet bahçesi gibi inkişaf ederken, o zakkum çekirdeği de bir gayya meydana getirecek ve sahibini yutacaktır.

Ahirete inanmayan ve ahiret nimetlerini, iyilik ve güzelliklerini istemeyen insan bir yokluk tohumu taşıyordur ve ötede bu tohum inkişaf edecek, sahibine de yokluk hicranı yaşatacaktır. Bundan dolayı, ahirete inanıp onun arkasına düşmeyen insan bu yanlış itikadının adem olarak inkişaf etmesiyle nasipsizlerden olacaktır.